

**Rozprawa
Zwjazkowego předsydstwa Domowiny na 14. hłownej wólbnej zhromadźiznje
dnja 28. měrca 2009 w Chrósćicach**

Předślowo

Lubi delegaća, česćeni hosćo,
rozprawa wo džěławosći Zwjazkowego předsydstwa Domowiny koncentruje so na bytostne wobłuki a nadawki, kiž su delegaća zašleje 13. hłowneje zhromadźizny wobzamknyli.

Smy rozprawy do 5 čěžišćowych wobłukow rozrjadowali.

- 1 Serbska rěč – najdrohotniše kubło našeho luda
- 2 Kultura – načasne prašenja rozwiwanja lajskeje a profesionalneje kultury
- 3 Hospodarske položenje – zakład přichoda Serbow
- 4 Domowina a Serbjka w Dolnej Łužicy
- 5 Župy a fachowospecifiske towarstwa pod třěchu Domowiny

Nimo rozprawy su njeličomne aktiwity našeho člonstwa a towarstwow kaž tež sobudžěłaćerjow serbskich institucijow k zachowanju serbskeje rěče a kultury, a k šěrjenju narodneje identity w delegatnych podložkach nalistowane.

1. Serbska rěč – najdrohotniše kubło našeho luda

Demografiske wuwice, pokročowaca asimilacija a wotpućowanje młodžiny dla džěłoweho městna serbsku rěč w Delnjeje a Hornjeje Łužicy wohrožuja.

Zarjad Domowiny a jej přisłušny Rěčny centrum WITAJ stej zdžěłaloj naćisk k rěčnopolitiskej strategiji, kotryž so na džěłowej runinje w zarjedze a w prezidiju Domowiny wobjedna. Nimo nałożanwanja serbsčiny we wšědnym zjawnym a towaršnostnym žiwjenju matej w naćisku strategije jeje nałożowanje a daledawanje w swójbje kaž tež kublanje w předšulskej a šulskej starobje najwjetši wuznam.

Z naćiskom měli so přichodnje zwjazkowe předsydstwo a jeho wuběrki zaběrać. Wobstajne přiměrjenje strategije na towaršnostne wuwice a jeje praktiske přesadženje zwostanjetej pak cyłoserbskej nadawkaj. Tohodla tworja naprawy k spēchowanju, zachowanju a rozwiwanju serbskeje rěče žro našich směrnicy.

Kublanje w pěstowarni

W předšulskej starobje koncentrujemy so na skrućenje WITAJ-hibanja. Při tym matej zwyżenje kvality a wutworjenje nowych WITAJ-skupinow prioritu. Mjez zašlej a dzensnišej wólbnej zhromadźizny su so scěhowace nowe skupiny wutworili:

W léće 2007 wutworištej so dalšej druhej skupinje w Myšecach a w Bórkowach a w Ćiskowskej pěstowarni „LUTKI“ zahaji so za skupinku džěci serbskorěčne kubłanje. W léće 2008 załožichu so dalšej druhej skupinje w Njeswačidle a na Horach, a w Ćisku rozšěri so dwurěčne kubłanje na wšitke džěci pěstowarnje. W tutech pěstowarnjach džěla so po metodže parcelneje imersije. Intensiwnje prócujemy so zhromadnje z nošerjami wo rozšěrjenje serbskorěčneho zastaranja džěci přez cyły čas přebywanja w pěstowarni a wo zasadženje dalšich serbsko-maćernorěčnych kubłarkow.

Tuchwilu kubłuje so cyłkownje 965 džěci w pěstowarnjach Hornjeje, srjedźneje a Delnjeje Łužicy a jim přislušnych hortach w sersbkej rěči po metodže imersije.

We 8 pěstowarnjach w nošerstwje SŠT kubłuje so 505 džěci po metodže dospołneje imersije. W dalšich 19 pěstowarnjach komunalnych druhich swobodnych nošerjow kubłuje so 460 džěci po metodže parcelneje imersije.

Kóždy postup, byrnjež najmjeńši był, nas wjeseli. Dotalne wuwice pak z demografiskich a starobnych přičin njeje zamóhlo narunać straty na serbskorěčnym potencialu. Z kajkimi zadžěwkami mamy so bėdźić?

1. Trjebamy wjac ludži, kotřiž so aktiwnje za rozwiwanje WITAJ-hibanja zasadžuja.
2. WITAJ-projekt měli rozwić na wšołužisku iniciatiwu, kotraž sćini WITAJ-wuwice z naležnosću wšěch tule skutkowacych politiskich gremijow.
3. Rozdžělny wid wšelakorych nošerjow wužadaja sej drobne a spore džělo při přeswědčiwym zdobywanju. Tajkemu wužadanju móžemy jenož zhromadnje wotpowědować.
4. Trjebamy wjac a wjac jara derje wukubłane serbskorěčne kubłarki.
5. Serbsko-maćernorěčna fachowa poradžowarka, kotraž přewodža kubłanje po metodže imersije we WITAJ-pěstowarnjach a –skupinach, je nuznje trěbna.

Naše fachowe towarstwo, naše župy a naš Rěčny centrum WITAJ prócuja so z mnohimi aktiwitami wo docpěće wjetšeje akceptancy a šěršeje bazy we Łužicy.

K dwurěčnemu kubljanju po nowych koncepcijach su so zašće lěto 3 fachowe konferency wotměli. Jara derje wopytana bě Mjezynarodna fachowa konferenca Serbskeho šulskeho towarstwa z.t. pod hesłom "WITAJ a 2plus – wužadanje za přichod" w aprylu 2008 w Chrósćicach. Fachowa konferenca Rěčneho centruma WITAJ w septembrje 2008 w Ćisku je sčahnyla mjezybilancu WITAJ-projekta po 10 lětach jeho skutkowanja a podała impulsy k efektiwizowanju WITAJ-projekta. A w oktobrje 2008 w Choćebuzu rozjimachu přitomni 2. kublanskeje konferency Rěčneho centruma WITAJ móžnosće k přiswojenju kompetencow w serbskej wučbje w Delnjej Łužicy.

Po mjeztym 10-lětnym kubljanju po modelu WITAJ móžemy džensa na wuspěšnu džělawasć při serbskorěčnym kubljanju zhladować. Za to słuša wšitkim staršim, pilnym kubłarkam a njesebičnym nošerjam wutrobny džak a připóznaće. Projekt wužada sej nadměru drobne a wutrajne džěło na mnoho runinach towaršnostneho žiwjenja. Wot zdobywanja staršich, nošerjow a kubłarkow hač k zawěsćenju ramikowych wuměnjenjow. Trjebamy potajkim sčerpnosć, wosebje pak napinanja mnohich, zo bychmy nadawkam wotpowědować móhli.

Tež Mjezynarodna wědomostna konferenca PONTES w septembrje 2007 w Smochćicach, kotruž je Domowina sobuwuhotowała, je přeswědčiwje dopokazała, zo je imersija jedna z najwunošnišich metodow dwurěčneho kubljanja w předšulskej starobje kaž tež w šuli. Wšitke štyri konferency pokazachu, zo je naš puć bilingualneho kubljanja po imersiji z wědomostnym přewodom a ewaluaciju wjele lubjacy a wuspěch garantowacy.

Šulstwo w Sakskej

Po politiskim přewroće ličba džěći w Sakskej powšitkownje a ztym tež maćernorěčnych serbskich džěći sylnje woteběraše. Kubljanje w serbskich šulach wusměri so na wuwučowanje po koncepcje 2plus. Tuta metoda zaruči w zakładnych šulach tydžensce něhdže 14 hodžin serbskorěčneje wučby a w srjedźnych šulach a gymnaziju nimo serbsčiny we wjacorych wubraných předmjetach sersbkorěčnu fachowu wučbu. Koncept je nam jako kruty stołp zdžerženja a rewitalizacije serbskeje rěče nadžija do přichoda. Po šulskim zakonju njedosahaceje ličby šulerjow dla pak je Sakske statne ministerstwo za kultus serbskej srjedźnej šuli w Chrósćicach a w Pančicach-Kukowje zawrěło. Je nam rubiło wuznamnej rěčneje rumaj a njeparujomnej kublanišći a ztym zesłabiło naše prócowanja wo zachowanje serbskeje rěče.

Do swojeje rěčnopolitiskeje strategije zapřija Domowina kubłansku koncepciju za dalše rozwiće serbskeho šulstwa. Wot staršich založena iniciatiwna skupina „Naše šule – šule za žiwjenje“ zdžěla analyzu wo tuchwilnym položanju w serbskim šulstwje a spisa hrbu koncepciju k jeho rozwiwanju pod aspektom mjeńšinoweho šulstwa. Zwjazkowe předsydstwo a zarjad Domowiny skićichu poradu a podpěru. Iniciatiwna skupina namjetuje model šulskeje załožby, w kotrejž měli so stejišća wšitkich serbskich zakładnych a srjedźnych šulow kaž tež gymnazija do cyłka zjeć. Wosebitu kedźbnosć wěnuje přesadženju prawa Serbow na sobupostajowanje w serbskim šulstwje. K wukóncej lěta 2007 iniciatiwna skupina koncepciju předpožiči. Na próstwu komunalnych nošerjow šulow kaž tež wokrjesnych zastupjerjow so najprjedy na dźělowej runinje předstaji a rozjima. Rada za serbske naležnosće je Domowinu, Serbske šulske towarstwo, iniciatiwnu skupinu, komunalnych nošerjow šulow a zastupjerjow wokrjesow na wuradźowanje přeprosyła a přewzała funkciju koordinatora. Bohužel njeje ke konsensej dóšlo, tež nic wjacorych wuradźowanjach a přeswědčiwych přinoškach fachowcow a praktikarjow na polu mjeńšinoweho šulstwa.

Na čišć Serbow je Sakski sejm w juniju 2006 wobzamknył, zo ma knježerstwo zdžělać dohodobnu koncepciju k syći serbskeho šulstwa. Naćisk měješe so sejmej spočatk šulskeho lěta 2007/2008 k wobzamknjenju předpožiči. Hakle w decemburu 2008 předpožiči so na dźělowej runinje přeni namjet dźěloweje papjery.

Nimo rozprawy nadžěla so tež analiza socialneho ruma. Wona wotkry wažne informacije, kaž wobdželenje džěci na serbskorěčnym kubłanju w serbskej abo WITAJ-pěstowarni abo WITAJ-skupinje. Statistiske přiłohi nam pokazaja, z kotrych pěstowarnjow zastupja džěci do kotreje serbskeje zakładneje šule resp. zakładneje šule ze serbskej wučbu. Zdobom pokazaja šulerske ličby a prudy ze zakładneje šule do srjedźneje šule abo gymnazija. Wobstajne dalepisanje analyzy socialneho ruma budže njeparujomne za zwěsćenje šulerskich prudow a zakład za trěbne rozsudy wo přichodnej serbskej šulskej syći. Tohodla žada sej Domowina wospjet instalowanje wotpowědneho dźěloweho kruha, do kotrehož měli Serbja być zapřijeći.

K rozprawje kultusa su sej Serbska rada, Domowina a Serbske šulske towarstwo zdžělali zhromadne stejišćo. Wočakujemy, zo hodži so předležacy naćisk tak kwalifikować, zo wotpowěduje wočakowanjam staršich, politiskich a komunlanych zastupjerjow a Serbow. Jako Domowina budžemy wšo za to činić, zo dóstanu Serbja wjac móžnosćow sobu- a samopostajowanja w serbskich šulskich naležnosćach.

Zawrjenje Serbskeje srjedźneje šule „Šule Ćišinskeho“ w Pančicach-Kukowje měješe za naš narod jara negatiwne scěhi. Hinak hač wot zastupjerjow bywšeho Kamjenskeho wokrjesa w prognozy argumentowane, mamy stupace ličby šulerjow, wosebje z Pančičan a Worklečan zakładneju šulow, kiž podadža so po 4. lětniku na němsku srjedźnu šulu resp. němski gymnazij. Aktualne ličby šulskeho lěta 2007/2008 tole dopokazaja: z Pančičan zakładneje šule běchu to 42 %, z Worklečan zakładneje šule 40 % a z Ralbičan zakładneje šule 19 % wšěch šulerjow. Cyłkowna ličba 15 šulerjow, kiž je do němskich šulow wotpućowala, je jara wostróznjaca a lemi naše prócowanja wo wuspěšne dalewjedženje kubłanskeje koncepcije 2plus. Jeničce ze Serbskeje zakładneje šule „Jurij Chěžka“ Chrósćicy wopytaja wšitcy wotchadnicy štwórteho lětnika jednu ze serbskich srjedźnych šulow abo serbski gymnazij w Budyšinje.

Smy džakowni městu a wokrjesej Budyšin a Sakschemu knježerstwu, zo je so w Budyšinje wutworił Serbski šulski a zetkawanski centrum, kiž skića šulerjam a wučerjam najmoderniše wuknjenske a wuwučowanske wuměnjenja. Škoda, zo njedosahaja rumnosće za dalše rozšěrjenje zakładneje šule. Za přichodne šulske lěto předležachu wjac přizjewjenjow, hač zamóže šula capacity dla šulerjow přijimować. Zhromadnje z městom Budyšin dyrbymy namakać přiměrjeny alternatiwny poskitk w jednej z Budyskich zakładnych šulow, přetož po zakonju ma kóždy šuler w serbskim sydlenkim rumje prawo na serbskorěčne kublanje. W tutym zwisku by derje było, by-li so w Budyšinje wutworiła dalša serbska pěstowarnja, zo bychu so znajomosće serbsčiny mjez džěćimi, kotřiž chcedža serbsku šulu wopytać, polěpšili. W nowym Budyskim wokrjesu so šulska syć bywšich wokrjesow Kamjenc, Budyšin a města Wojerecy wospjetnje přepruwuje. To je wulka šansa za šulske stejišća w gmejnskim zwjazku „Při Klósterskej wodze“.

Zasadnje zwěsćamy, zo trjebamy dialog mjez Serbami samymi a dialog mjeze Serbami a němskimi wobydlerjemi Łužicy. W rozmołwje z ministerskim prezidentom Stanisławom Tillichom běchmy sej přezjedni, zo trjebamy tajki dialog a wotpowědny forum za přesadženje serbsko-němskeje dwurěčnosće zwjazanej z wjacerěčnosću w serbskim sydlenkim rumje we Łužicy. Tajki dialog by zdom přinošował k přesadženju zakładneho prawa w kublanju, kaž je sformulowany w dokumentach FUEN-kongresow 2006 w Budyšinje a 2007 w Talinje. Namjetujemy knježerstwu, wutworić džělowu skupinu, kotraž koordinuje zawěšćenje a přesadženje zasadow

prawow Serbow na sobupostajowanje a soburozsudźowanje wo kubłanskich naležnosćach.

2. Kultura – načasne prašenja rozwiwanja lajskeje a profesionalneje kultury

W zašłym času steješe lajske kaž tež profesionalne wumělstwo pod sylnym ćišćom skrótsjenja financneje podpěry, předewšěm ze stron zwjazkowego a zdžěla Braniborskeho knježerstwa. Pjenježne wuměnenja wužadachu sej strukturne reformy, kotrež njetyjachu strowemu wuwicu serbskich institucijow a jich wotpowědnych hažkow. Smy samo njewěsteho přichoda dla na puć šli a wo naše prawa a wo zawěsćenje trěbneho financneho budgeta za zdžerženje serbskeje řeče a kultury demonstrowali. Wuprajam wšitkim iniciatoram džak za wuspěšne přihoty tutyh akcijow. Zo móža protesty tajkeho razu wolu politikarjow w našim zmysle pozitiwnje wowliwować, su nam lońše zhromadne akcije dopokazali. W léće 2009 móžemy pod dosahacym financnym položenjom naše nadawki spjelnić a do přichoda koncepcije wuwiać. Zo mamy so při tym tež na pomoc a wědu třecich spušćeć, su nam młódše stawizny pokazali. Serbskim wotpohladam so tak prawje njedowěri. Zo tomu tak je, je zdžěla naša swójska wina.

Je načas, zo wotkrywamy a sej wuwědomimy přičiny za pozitiwne kaž tež negatiwne tendency skutkowanja našeho džěla za Serbow. Poprawom měješe to předwidžana kulturna konferenca w rezultaće znosyc a wotblyšćować. Tajkej njeje dóšlo. Město toho je Domowina spočatk léta 2009 po dlěšodobnych přihotach kulturny kolokwij w Chróscicach přewjedła. Syła zajimowanych kulturnikow, wosebje młodostnych, je so z načasnymi prašenjemi dalšeho wuwica serbskeje lajskeje kultury zaběrała. Młodostni pytaja za nowymi formami kulturneje artikulacije a transparency. W pozbudźowacej diskusiji formulowachu swoje wočakowanja a namjety, wobkedźbuju při tym sociokulturne změny w našej towaršnosći. Wutworjena iniciatiwna skupina ma namjety do konkretnych projektow sformulować a krok po kroku z podpěru młodžinskeho koordinatora a zarjada Domowiny realizować.

Zo trjeba naše lajske wumělstwo šěroku institucionelnu podpěru a poslužbu kaž bě ju něhdyši Dom za serbsku ludowu kulturu skićil abo móhłoj być před 10 lětami namjetowany centrum serbskeje kultury abo po nowšim namjetowany model "Lipa", na tym drje nchtó njedwěluje. Mamy w přichodže sylnić kooperatiwne zhromadne džělo, kaž je na přikład wuspěšnje při přihotach a přewjedženju folklornych

festiwalow w Chróścicach pěstujemy. Rozkuskowanje zarjadniskich mocow, kaž sej to někotre towarstwa přeja, pak njewjedže k zhromadnemu skutkej. Mamy naše mocy walčkować a rezerwy wotkrywać, kiž trjebamy nuznje za džělo z młodym dorostom.

Hižo lětstotki pěstuja Serbja wuske kulturne, politiske a swójbne kontakty do wukraja, wosebje k słowjanskim susodam. W poslednich lětach su zwiski jednotliwych towarstwow do Čěskeje trochu wochudnyli. Při wšěm pak maja šule a gmejny dwurěčneje Łužicy hišće dobre zwiski do Pólskeje a Čěskeje. Móžu wšitkich z čistym swědomjom pozbudźować, kontakty nic spuścić, skerje wutwarić.

Naše prócowanja wo Łužiski seminar w Praze wjedu po ćežkich a so dljacych jednanjach k wuspěchej. Smy poľneje dowěry, zo móža Serbja a z nimi Společnosť přatel Lužice hišće lětsa zaso do někotrych rumnosćow Łužiskeho seminara začahnyć.

Zaměrnje spěchuje Domowina kulturnu wuměnu našich lajskich kulturnych ćelesow do słowjanskich krajow. Lětnje zaručimy něhdže 10 zajězdow do wukraja.

Knježerstwo Čěskeje republiki staji mjeztym hižo pjate lěto Serbam darmotnje wučerja čěšćiny k dispoziciji, kotryž rozwučuje šulerjow w serbskich zakładnych šulach w čěšćinje. Knjeni Štillerowa, kotraž jako přenja zastojnstwo 4 lěta dołho wukonješe, wuwučuje mjeztym na Serbskim gymnaziju w Budyšinje. Młody wučer Pavel Šlechta je přewzał naslědnistwo. Šulerjo a wobdźělnicy wječornych kursow sej jeho jara chwala. Za to smy čěskemu knježerstwu přewšo džakowni. Z tutej podpěru chcemy docpěć, zo so wjac a wjac młodych gymnaziastow za studij w Čěskej rozsudzi.

Njemóžemy w rozprawje wšitke pozitiwne projekty a předewzaća zaštych dweju lět na polu profesionelneho kaž tež lajskeho wumělstwa hódnoćić. Pilni a angažowani přistajeni a čestnohamtsce skutkowacy Serbja a přeceljo Serbow su k tomu přinošowali, zo mamy njeličomne a mnohostronske poskitki na kulturnym polu. Je jich telko, zo ći druhdy ćežko padnje, so rozsudzić, kotry z nich wopytaš. Zwěšćamy tu a tam spadowace ličby wopytowarjow na wšelakich serbskich zarjadowanjach. Je trjeba, pytać za přičinami, sčahnyć konkluzije a polěpšić koordinaciju. Za to mamy zesylnić mjezsobnu informaciju, zaručić dołhodobne planowanje projektow a stworić sej přehlad, w kotrych wobłukach a žanrach trjebamy zesylnjenje našich aktiwitow. Wšudže, hdžež so z našeje serbskeje kulturu a džensnišimi formami jeje dalewuwića zetkawamy, tworimy rěčne rupy, wosebje tež za našu młodzinu. Kulturne aktiwity

maja wuznamny řečspěchowacy charakter a su tež w přichodže njeaparujomne žórlo za skrućenje narodneho sebjewědomja kóždého Serba a kóždeje Serbowki. Tohodla z tutoho městna znowa wšitkich aktiwnych organizatorow zarjadowanjow, wumělskich nawodow a zamołwitych serbskich profesionelnych institucijow namołwjam, so dale z poľnej paru w narodnym dźěle angažować. Za zdokanjane dźěło w rozprawniskej dobjě pak wupraju w mjenje člonow zwjazkowego předsydstwa wšitkim wutrobny dźak.

3. Hospodarske položenje - zakład za přichod Serbow

W minjenymaj lětomaj je so ličba bjezdělnych we Łužicy čujomnje snižila. W nadźiji na dobru konjunkturu zhladowachmy hišće srjedź zašłego lěta optimistisce do přichoda. W běhu najkrótšeho časa je so optimizm w hospodarstwje změnił na – kaž ekonomojo mjeztym zwěšća – najhlubšu hospodarsku depresiju po 2. swětowej wójnje. Smy drje we hłowach přihotowani na žołmu wuskutkow, tola njewěmy, w kotrej měrje je kóždy jednotliwec abo naš lud scyła potrjecheny.

Jako narodna organizacija mamy skerje minimalny wliw na ekonomiske wuwice. Jeli docyła, potom jeničce w regionalnym konteksće. Widžimy naš nadawk wosebje w tym, sčasom spóznać tendency a wuskutki za naš lud, za našich wobydlerjow a sposrědkuju tutu wědu kóždého jednotliwca na přichod přihotować.

Wuběrk zwjazkowego předsydstwa za hospodarske a infrastrukturelne naležnosće je so wosebje zaběrał z planowanskimi procesami, kiž so měrja na přichodny lětdžesatk. Je zdžělał stejišćo Domowiny k naćiskej dalepisanja regionalneho plana Hornja Łužica/Delnja Šleska. Plan wěnuje sydlenskemu rumej Serbow w Sakskej wosebity kapitel. Tu smy we wuskim wothłosowanju z gmejnami sobu definowali konkretne wuwicowe zaměry. W dwěmaj wuradźowanjomaj je so wuběrk zaběrał z naćiskom regionalneho plana kaž tež z brunicowym planom za Wochožansku jamu. We wothłosowanju ze župu Běła Woda/Niska a potrjechenymi gmejnami je wotedał stejišćo přećiwo wotbagrowanju prioritneje kónčiny Wochožanskeje jamy. Dnja 11.10.2007 je předydstwo župy Dolna Łužyca z.t. jednohlósnyje wobzamknyło, zo přizamkne so župa ludowej iniciatiwje, kotraž chcyše přez ludowy rozsud zadžěwać wutworjenju nowych wuhlowych jamow w Braniborskej. Zakład za tajki rozsud župy bě naprašowanje we wšěch jej přislušnych Domowinskich skupinach a towarstwach. Byrnež so wjac hač 25.000 wobydlerjow na ludowym požadanju wobdžěliło, njeje so zaměr docpěł. Župa Delnja Łužica pak dale kruće podpěruje wšitke iniciatiwy přećiwo

nowym wuhlowym jamam. Wažne za župu je, zo měri so brunicowa iniciatiwa přećiwo energijowej politice Braniborskeho knježerstwa a nic přećiwo koncernej Vattenfall.

Zastupjerjo Domowiny su w nadawku zwjazkowego předsydstwa rozmołwy z wjednistwom koncerna Vattenfall dale wjedli ze zaměrom, w dialogu spytać wšitke problemy, kiž su zwjazane z nadiktowanym přesydljenjom ludnosće wotwobarać resp. móžnym škodam hižo w předpolu přesydljenja zadžěwać. Dnja 26. julija 2007 je so wozjewiło zhromadne stejišćo Domowiny a Vattenfall, titulowane: “Ze zamołwitosću za serbsku ludnosć w hórnistwowych kónčinach.” W preambli mjez druhim rěka: „Po 1990 wěnowaše so wosebita kedžbnosć socialnej znjesliwosći wšitkich naprawow w zwisku z dobywanjom surowiznow, kotrež žiwjenske poměry ludži nastupachu. Zamołwitym Vattenfall Europe Mining AG běše a bywa wosebje wažne, zo so při tym na naležnosće serbskeje ludnosće džiwa. Na zachowanju serbskeje rěče, naložkow a tradicijow ma hórnistwowe předewzaće wurazny zajim“.

Tute zhladowanje energijoweho předewzaćelstwa so w praksy pokaza mjez druhim w tym, zo přewostaji pjenježne srědky za wobłuki serbska rěč, spěchowanje hospodarstwa a turizma, kultura a žiwe tradicije, profesionelne wumělstwo a dokumentacija. We wobsahowej zamołwitosći župow Delnja Łužica a Běla Woda/Niska so tute w léće 2008 přidatnje za něhdže 60 projektow zasadźichu.

Sobudžěło zastupjerjow Domowiny w gremijach hospodarskeho spěchowanja a infrastrukturelnych naležnosćow je so w rozprawniskej dobre rozšěriło. W podložkach za džensnišu zhromadźiznu namakaće wotpowědny přehlad. Sobudžěło w tutych gremijach zmóžni nam do wěsteje měry sobu postajić zasadźenje spěchowanskich srědkow kaž na přikład w programach Europskeje unije za wuwice na kraju, hdžež w třoch tajkich spěchowanskich kónčinach, a to bjezposrědnje w Blótach, w Sprjewinym kraju a w kónčinje Hornjołužiske haty a hola sobudžělamy. Smy informaciske rozmołwy w našich kruhach wo móžnosćach spěchowanja serbskich naležnosćow přewjedli. Zaleži potajkim tež na nami, kak aktiwnje wužiwamy eksistowace móžnosće za swoje narodne zaměry. Wosebje myslu w tutym zwisku na bohatstwo dwu- a wjacerěčnosće, kiž dyrbało so tež na džělowych wikach bóle a bóle jako lěpšina jednotliwca přesadzić.

Z tutym zaměrom wobdžělmy so tež na kubłanskej syći “Stajne blida za kublanje”, tak mjenowanych „Bildungsstammtische“ w Sakskej abo w PONTES-syći. To je

iniciatiwa organizacijow, towarstwow a předewzaćelow za mjezypřekročace zhromadne džěło při wukubłanju fachoweho dorosta wotpowědnje potrebam w Euroregionje Nysa. Wudźeržujemy zwiski k serbskim předewzaćelam we Łužicy a podpěramy mjez druhim tež džěławosć Zwjazka serbskich rjemjeslnikow a předewzaćelow kaž tež Zwjazka za serbski kulturny turizm. Wužijemy składnosće nawjazanja kontaktow za hospodarsku kooperaciju, kiž so poskića přez konsulaty a pósłanstwa abo tež hospodarske zjednoćenstwa.

Srjedź lěta 2007 je so kónčna rozprawa k pilotowemu projektej „Demografiske wuwice w Hornjej Łužicy do 2020“ předpołożila. Tuta je dobry zakład za dalše postupowanje w džěłowej skupinje „Serbja a demografija“.

4. Domowina a Serbja w Dolnej Łužicy

Gaž gódnosimy wuwice pši spěchowanjow a woplěwanjow serbskeje rěcy a kultury w slědnem lěše, jo se wjele k dobremu změniło. Pši tom njejo zabyte, až pšestarjona serbska kazń w Bramborskej njejo se hyšći nowelěrowała, se dalej dobre serbske ceptarje pšesajźiju daloko pšec wót serbskego swěta a w Bramborskem parlamenše jo Serbam pšecej hyšći zakazane, gubu wocyniš.

Žinsa słuša 28 gmejnow a městow k starodawnemu sedleńskemu rumoju w Bramborskej, zož žinsa wobstoje dobre wuměnjnja za šćit a zdžaržanje serbstwa. Wětšyna tych gmejnow, kenž słuša k sedleńskemu rumoju, jo se toho wědobne a se stajijo tej tematicy. To jo w přědnem rěže zaslužba župy Dolna Łužyca, dokulaž smy wopytali, wšuzi pomoc a pódpěru daš.

Polěpšys ma se zasajženje z boka referentow Domowiny za Dolnu Łužycu a jich zgromadne žěło ze župnym pšedsedarstwom. Dobre rezultaty su se tam dojspili, zož mamy aktiwne serbske towaristwa a Domowinske kupki, kenž derje z wejsnymi parlamentami a drugimi partnerjami, na pšikład sportowe zjadnošeństwa, wognowa wobara, šule, žišownje a t.d., gromadu žělaju a to serbske nutš njasu.

Pšikładne narodne žěło mamy tam, zož gmejnske zastupniki su rownocasnje teke cłonki Domowiny. Pšikładnje mogu se how mjenowaš take komuny ako Hochoza, Drjenow, Barbuk, Janšojce, Dešno abo Brjazyna. Chwalobnje wuzwignuš dejtej se na kuždy part teke měšće Grodk a Drjowk. Lěcrownož jo se tam serbska rěc dawno južo zgubiła, se wjele cyni za serbske kubłanje a wóžywjenje serbskeje identity.

Luby sotšy a bratši, cesćone gósci,

lěto 2008 jo było za kubłanje jubilejne lěto. Pšed 10 lětami jo se załožyła předna WITAJ-žišownja w Žyłowje. Na to smy hyšći žinsa wjelgin gjarde! Pó 10 lětach bilingualnego rěcneho programa WITAJ móžomy šěgnuš pozitiwnu bilancu, smy wjele nowego natwarili. Pósrědnjenje serbskeje rěcy se žinsa stawa w Dolnej Łužycy dogromady w 36 kubłaniščach - we WITAJ-žišownjach, w regularnych šulach a WITAJ-šulach - a to dogromady z někak 2.200 žišimi. A licba žiši w žišownjach a wuknikow w serbskej wucbje stupa pši cełkownje spadujucej licbje wuknikow, to groni, ten zajm za to serbske w regionje rosćo!

WITAJ-wukniki maju dobre rezultaty we wucbje, casy samo lěpše ako jich nimske sobuwukniki. Pótakem su naše žišownice a ceptarki a ceptarje wjelgin pilnje a wuspěšnje žělali. Za to se na tom městnje wušobnje pla nich wužekujomy.

Smy dogromady wukubłali a kwalificěrowali wěcej ako 100 žišownicow a ceptarkow a ceptarjow a smy dalšne kwalitatiwnje wjelgin dobre materialije nazělali. K tomu słuša teke mjasecnje wujžecy zajmny a wjelebócnny casopis „Płomje“. Radna licba zwenkašulskich projektow dej pomogaš, nałožowanje serbskeje rěcy zwenka wucby skšušiš. Take projekty su na pšikład: wuběžowanja w serbskej rěcy; Šula w zelenem; WITAJ-camp; comicowe a mólowańske wuběžowanja; familijowy žeń abo filmowy projekt.

Ramikowe wuměńjenja za serbske wuwucowanje su konstantne wóstali, we wšykných nowelěrowanych kaznjach twóri to serbske kšuty wobstatk a „Žěłowa kupka za rozwězanje serbskich kubłańskich nastupnosćow“ zasej derje žěla. Nowe ramikowe plany za rěcy wót 1.-10. lětnika staje serbšćinu předny raz na samsku rowninu ako engelšćinu abo druge cuze rěcy. Pšestajenje pšedpisow do statka móžo se w detajlach hyšći pólěpšyš.

Župa DŁ a Zwězk stej se w rozpšawniskem casu bejnje procowałoj, aby se problemy na Dolnoserbskem gymnaziju rozwězali. Ako pšikład mogu se mjenowaš klawzura dla gymnaziuma 2. měrca 2009, na kotaruž smy pšepšosyli a zgromadne poseženja z prezidijom a ze župnym psedsedarstwom. Domowina by se žycyła wusćejšy kontakt ze šulu, aby mógali wěste pšašanja w pšedpólu a nic akle pón, gaž jo ten problem akutny, zgromadnje diskutěrowaš. Licba wuknikow jo něnto na 700 stupała. To jo wjelgin wjele. Wjeliki žěl wuknikow a ceptarjow njama dosegajuće znaša w serbskej rěcy a wo Serbstwu. Kak dej se pak tak narskošć na serbstwo a na

nawuknjenje serbskeje rěcy zbužiš? Hyšći šežčej jo, pód tymi wobstojnosćami někaku narodnu motiwaciju wubuziš.

Šulski amt a ministarstwo za kubłanje kritizěrujemy, dokulaž se z drogimi pjenjzami dalejkubłane ceptarje za bilingualne wuwucowanje přesajžiju do nimskich regionow. Take njesmějo se wěcej staš. W župnem pśedsedarstwje smy se wobjadne, až comy kontakt ku gymnaziumoju intensiwěrowaš a mjazsobnu dowěru namakaš a pódłymiš.

My by teke raži wěcej ceptarjow ako člonki w našej narodnej organizaciji wuwitali, ako jo to było raz samo se rozmějuca tradicija. Pitšku škóda jo teke, až mało ceptarjow ze wšyknych dolnoserbskich kubłanišćow namakaju drogu na serbske zarědowanja, to pak rowno tak płaši za młógego pśistajonego w serbskej instituciji. Na zarědowanjach móžomy se wó serbskem žywjenu informěrowaš, sami serbski powědaš a pomoc pši wšakich pšašanjach dostaš.

K žěłoju z Domowinskimi kupkami a župje pśislušajucym towaristwam móžo se groniš, až su naše člonki kšuty słup našeje župy. W cełku mamy 37 Domowinskich kupkow z 1057 člonkami a 18 towaristwow z 928 člonkami. To jo dogromady 1985 člonkow.

Towaristwa w župje su wjelgin wšakorake a maju wšake zaměry. Wšykne pak maju jaden zgromadny cil: woplěwanje serbskich tradicijow, nałogow, rejoy, spiwow, pśsrědkowanje serbskich stawiznow, nałožowanje serbskeje rěcy a z tym zdžaržanje serbstwa.

Smy gjarde na to, až w DŁ njamamy mjazy župnym pśedsedarstwom a našymi towaristwami žedne rozestajanja dla egoistiskego zažaržanja abo samostatnego póstupowanja, což by Serbam škódu pśinjasła. Smy wjasołe, až my w DŁ teliko Domowinskich kupkow a towaristwow mamy, kenž z duchom a dušu serbsku chórgoj górjej žarže.

Mógu how teke **Rogojsku Domowinsku kupku** pozitivne wuzwignuš. By se něchten žiwał, gaby se kupka pó pśešěgowanju rozpusćiła? Njejskerjej nic! Domowinska kupka jo žinsa pśipóznata towarisnostna móc w nowem Rogowje. Nowo wuzwólona pśedsedarka Petra Šimcowa jo nowy elan a kreatiwnosć do kupki pśinjasła. Žinsa ma kupka 30 člonkow a skóro kuždy mjasec stoj jedna zgromažina abo ekskursija na planje. Kněni Lehmann-Enders a kněni Dr. Hose stej w Rogowje

přednosowalej, kupka jo była na nazymskem koncerse w Janšojcach, a teke na předstajenju serbskego žiwadła su člónki pódla byli.

Teke gaž Rogowarje něnto w nimskej wokolinje žywe su, njejsu wóni zabyli, wótkul póchadaju a chto jo jim nejwěcej ze słowom a statkom pomagał w groznym casu, žož su musali ze serbskeje domownje wen.

Njejo teke žeden pšipad, až jo se pšedsedař Domowinskeje kupki Hochoza, Fryco Wojtow, wótnowotki pla komunalnych wólbow dnja 28.09.2008 ako šořta wuzwólił. Wón ga jo měł pšešiwneho kandidata, kenž jo zjawnje gronił, až wón co to serbske wulicowanje w zjawnosći wótpóraš. Wolerjo su se za Fryca rozsuzili, to jo teke jaden rozsud za skšusenje a spěchowanje serbskeje rěcy a kultury. W gmejnskej raže jo nagromadu 6 wót 16 gmejnskich zastupnikow w Domowinje. Hochoska gmejna jo se wuwijała w DŁ ako šopće serbske gnězdo, kenž Serbam dajo wšykno to, což trjebaju za dalšne rozkwišenje.

Z wjelikeju kontinuitu a konstantnje wusokim wobželenim jo naš młožinski aktiw žěłał, planował, diskutował a centralne a decentralne zarědowanja w Dolnej Łužycy pšigótował a pšewjadł. Wěcej ako 1000 młodostnych jo dolnoserbske nałogi woplěwało, jo se z jich wopšimješami zaběrało a zgromadnje swěšilo. Młodostne su se pilnje na akciji 48 góžin wobžělili a wupórježali a wucysčili objekty w swóжих jsach. Wjeraški běchu voleybalowy turněr, balokopański turněr, 12. Superkokot DŁ z balom Serbskich kralow a zgromadny wulět do Českeje. Młodostne su se w diskusiji teke rozestajili z pšawicarstwom. Jano z pomócu našego direktnje pši župje pšistajonego młožinskego koordinatora Helmuta Matika jo se nam take zaměrne a kontinuěrujuce žěło z dolnoserbskeju młožinu ražilo.

Serbske domorodne žiwadło a wugótowanje mjazynarodneho folklornego festiwala, to su byli te wjeraški w slědnych lětach. Swójo 10-lětne wobstaše jo wóswěšila z bejnje ředneju inscenaciju komedije „Sergej“ žiwadłowa lajska kupka z Hochoze. Na premjerje pó wušej 100 góžin intensiwnych probow z režisěrom Kšesćanom Bartom a awtorom Jurjom Kochom jo 13.septembra w Hochoskem kulturnem domje jo 350 pšiglědarjow dolabowało serbski kulturny pódawk wusokego niwowa. Comy se how wšykny m wobželonym, wósebnje serbskim amatěrskim žiwaželnikam wuřšobnje wužěkowaš, kótarež su - mě se zda - wšykne člónki Domowiny. Na drugem předstajenju kusa w Cazowje jo se pokazalo, až njejo wjasele jano na Hochozu wězane. Žycimy sebje hyšći wjele wustupow, gaž bužo młoda grajarka zasej k dispoziciji stojaš. Škóda jo, až sebje wšake luže z našych institucijow, w kótarychž se profesionalnje za zachowanje dolnoserbskeje rěcy žěła, take žywe kulturne a rěcne

tšojenja njewogłędaju. Jolic by mjazy pšiględarjami sejželi, by snaž to a druge pšinawuknuli, teke, což nastupa aktualnu rěcnu praksu Dolneje Łužyce, wó kótarejž we wuconych analizach pišu!!

Žiwadłowa kupka „Grajarki“- za žiši grajuce žiśownice- pšigótuju nowu inscenaciju, za což jim wuspěch žycymy, dokulaž wěmy, kak wažne jich žěło jo. Wjaselimy se z nimi nad wuspěchom, kótaryž su měli z jich grašim w septembrje w Šunowje w Kamjenskej župje, žož su górnoserbske žiši dolnoserbskim grajarkam ze swětlymi wócami slědowali. Zwjaselece jo teke, až dajo žišecy kupki, kótarež serbski graju. Žylojskim „Swětlaškam“, kótarež su žěl wejsnego ansambla w Žyłowje, rad z boka Domowiny pódpěru pórucymy a žycymy „Swětlaškam“ za nowy program wjele swětlych žišecy woblicow. Teke tym pilnym wótkubłarkam w žiśownicach, ako w Bórkowach, Žyłowje, Wětošowje, Nowej Niwje, Strjažowje a hynži se za jich pilne a zaměrne kubłańske žěło žěkujomy.

Wižimy na wjelych polach, až wědobnje pšiběra, až sluša k serbskemu ludoju teke serbska rěc, a to jo ta pšawa droga za Serbstwo w Dolnej Łužycy.

5. Župy a fachowospecificiske towarstwa pod třěchu Domowiny

Naše wustawki rjaduja w artiklomaj 4 a 5 konstituciju, zaměry a nadawki župow a specificiskich towarstwow.

W artiklu 4 rěka:

1. Župy su na region wjazane sobustawske towarstwa Domowiny. Wone zastupuja narodne zajimy Serbow swojeho teritorija před zjawnymi zarjadami a gremijemi.
2. Župy jednoća, koordinuja a spěchuja narodne skutkowanje w župnym teritoriju a prócuja so wo wzajemne džěło ze specificiskimi towarstwami.
3. Župy wutworja so z Domowinskich skupin, towarstwow, zjednoćenstwow a dalšich. Prawonjekmane towarstwa a skupiny džělaja wobsahowje a financnje samostatnje a w swójskej zamołwitosći na zakładže tutych wustawkow a dalšich porjadow Domowiny.

W artiklu 5 rěka:

1. Specificiske towarstwa skutkuja nadregionalnje.
2. Wone přewozmu we wobłuku Domowiny specificiske nadawki a prócuja so wo wzajemne džěło ze župami.

Tute sebezrozumjenje steješe w předchadźacych lětach přeco zaso w diskusiji. Delegaća hłownych zhromadźiznow su wustawki z wjetšinu přítomnych wobzamknyli. Z přístupnymi zrěčenjemi je so poměr towarstwow a župow k třěšnemu zwjazkej dojednał. To napołoži zrěčenskima partneromaj prawa a winowatosće, kiž maja so wobkedźbuju wustawki při spjelnjenju programatiskich zaměrow Domowiny dodžeržeć. Přeco zaso pak zwěścamy, zo so zhromadne dojednanja husto njedodžerža. Jednotliwcy dowoleja sej samostatne politiske agěrowanje zwonka třěšneho zwjazka. Tajke postupowanje škodži wobsahowym zaměram a paći trěbnu zhromadnosć, štož je za narodne položenje Serbow zahubne.

Wospjet smy spytali w rozmołwach njedostatki wotstronić. Župy a fachowe towarstwa wobjednawamy po towarstwowym zakonju runohódnje, byrnjež maja rozdźělne politiski abo fachowospecifiski nadawk. Tole wuchadza z citowanych artiklow 4 a 5 našich wustawkow. Wšitcy zhromadnje smy wužadani, naše rozsudy w zwjazkowym předsydstwje na dobro našeho luda tworić, a je jednotnje napřečo instancam abo parlamentam krajow a zwjazka zastupować. Štó na kotrym městnje naše zhromadne zajimy zjawnje zastupuje, je za wšitke tři runiny – komuny, wokrjesy, kraje a zwjazk – přez wolene abo nominowane wosoby rjadowane.

Akceptanca Domowiny je so w zašlych lětach dale zwyżša a skrućiła. To dopokazuja naše přezlětne kontakty a rozmołwy z politiskimi zastupjerjemi na wšitkich runinach. W minjenym połlěće smy w swójskich naležnosćach ze Zwjazkowym prezidentom Horstom Köhlerom, ze Sakskim ministerskim prezidentom Stanisławom Tilichom a ze Zwjazkowej kanclerku Angelu Merkelowej rozmołwy wjedli. Tajku akceptancu tež w serbskim ludže sylnić so nam jenož poradzi, hdyž stajimy wobsah do srjedzišća a w atmosferje mjezsobneho respekta pytamy a namakamy nošny konsens.

W zhromadnej zamołwitosći mamy spěchować kubłanje młodeje generacije a ju zapřijeć do narodneho džěła. Tole je nadawk wšitkich župow, towarstwow a serbskich institucijow. Fachowy dorost za kóžde městno je wuměnjenje za naslědniske narunanje nětčišich přistajenych. Zachowanje njeparujomnych institucionelnych wobłukow a wutworjenje nowych, kiž so wosebje młodžinskim zajimam wěnuja, je naša zhromadna zamołwitosć. Smy wjele docpěli kaž so na někotrych přikładach pokaza – hlej zasadženje młodžinskeju koordinatorow w Hornjej a Delnjej Łužicy, sylniše kontakty k studowacej młodžinje, projekty za młodžinu a zasadženje młodych naslědnikow w zarjadniskich strukturach. Při wšěch wuspěchach mamy pak wosebje kontakty k studowacej młodžinje dale sylnić, zo

bychu hišće wjac młodostnych w swojej powołanskej perspektiwje so na Łužicu orientowali.

Lubi delegaća, česćeni hosćo,

serbskorěčna substanca we Łužicy – tak dyrbimy to realistisce zwěsćić – dzeń a bóle woteběra. Serbska rěč so w swójbach přemało pěstuje a džěcom daledawa. Je wotwidžeć, zo wužada sej demografiske wuwice w přichodže dalše straty pola serbskorěčneho dorosta. WITAJ-hibanje je nadźiju zbudźaca metoda za rewitalizaciju serbskeje rěče. Mnozy naše prócowanja witaja a ideelnje podpěruja. Tola dosaha tajka ideelna abo werbalna podpěra? Njeby so tute hibanje měło stać ze wšołužiskej naležnosću? Kóždy wjesnjanosta měł a kóžda komuna měla nas w tutej naležnosći podpěrować, runje tak tež politikarjo wšitkich runin, kaž tež ewangelska a katolska cyrkej. Lětstotki su němske knježerstwa wšitko činili, zo so serbska rěč přez defamowanja abo zakazy zhubi. Tež ewangelska cyrkej w Pruskej je tole na wosebje markantne wašnje praktikowała. Myslu sej, zo móžemy z prawom wočakować, zo so džensniša generacija z nami hromadže wo hojenje ranow prócuje, kotrež su nam předchadźace generacije nabili. By to był akt narunanja škody na našim ludže.

W NDR-skim času a zdžěla tež džensa hišće so wužiwa hesło “Serbja njech wostanu tak dołho Serbja, kaž to sami chcedža”. Tute njemóže džensa hižo płaćić a njemóže być princip jednanja džensnišeje němskeje politiky. Łužica njech je zaso dwurěčna, njech je to zaměr nas wšitkich.

Lubi delegaća, česćeni hosćo,

mamy dobre přikłady ze zašłosće, kak su serbscy duchowni a narodni prócowarjo, předewšěm wučerjo, přeco zaso Serbow samych a statnych zamołwitych namołwjeli, swojej zamołwitosći wotpowědować a wšitko za to činić, zo so serbska rěč jako najdrohotniše kubło našich prjedownikow zachowa. Tole mam tež džensa jako jenitki možny apel. Sym sej wěsty, zo mamy za tutón zaměr dobrych zwjazkarjow, kiž nam při tym pomhaja. Myslu tu na w FUEN zjednoćene narodne mjeńšiny. Tež sylny angažement młodeju Serbowkow Susann Šenkec a Judit Wałdźic je přinošował k wuspěšnemu rozmachej syće za spěchowanje mało rozšěrjenych rěčow we wobłuku tuteje organizacije, kiž so nahladnje z europskimi srědkami spěchuje.

Na politiskej runinje hajimy wuske zwiski k stajnym zastupnistwam, póslanstwam a konsulatam słowjanskich krajow w Němskej. Wuzběhnyć chcył při tym angažement českeho konsula Tomašá Podivinskeho a čestneho čłona Domowiny zapóslanca

Roberta Kopeckeho, kotrajž naše prócowanja a styki k čěskemu knježerstwu podpěrujetaj.

Džak wuprajam na tutym městnje tež našemu ministerskemu prezidentej Stanisławej Tilichej a sakschemu knježerstwu, kotrež naše zhromadne džěło we wobłuku FUEN lětnje z 20.000 € podpěruje.

Michelle Obama, mandželska ameriskeho prezidenta, je na jednej z jeje přěnich narěčow namołwjała ludnosć: “Njedajće sebi wot nikoho hranicy wašich sonow předpisać”. Ja wosobinsce mam són, zo so nam poradzi, natwarić syć WITAJ-pěstowarnjow po cyłej Łužicy, ja mam tón són, zo serbske kubłanje w pěstowarnjach a šulach stoji kruće kaž monolit a je za kóždoho wobydlerja serbskeho sydlenkeho ruma samozrozumliwe, swoje džěći dwurěčnje wukubłać dać. Natwarić tajku syć a wutworić za to trěbne wuměnjnjenja pak njemóže być jenož naležnosć sobudžělaćerjow RCW abo Domowinskeho zarjadnika, za to maće so Wy, lubi přitomni, Wy wšitcy tu w žurli starać a tež Wy tam wonka w gmejnskich zarjadach a zastupnistwach šulow a w towarstwach a předewšěm tež Wy w staršiskich domach.

Lubi přitomni,

jako někak před lětom pobych na Delnjoserbskim gymnaziju w Choćebuzu, stajich šulskemu wjednistwu prašenje: “Što woznamjenjatej wučerskemu kolegijej, što woznamjenjatej gymnazistam serbska chorhoj a serbska hymna?” Spokojacu wotmołwu bohužel tehdy njedóstach.

Narodny patriotizm drje njeleži kóždemu čłowjekej na jazyku. Snano je tróšku zapróšeny abo samo konserwatiwny. Tola my Serbja trjebamy tež džensa tajkich ludźi, serbskich patriotow w zmysle słowa. A ja njezhubju nadźiju, zo k wěstym přiležnosćam a narodnym wjerškam tež w našich gymnazijach a šulach zaklinči serbska hymna a zmahuje serbska chorhoj. Kóždy z Was tu w žurli ma džěći a wnučki, sotry a bratrow, sotrowki a bratrowcow. Rěčiče wšitcy z nimi serbsce abo sće hižo wo WITAJ-kubłanju z nimi rěčeli? Sće w swójbach a přećelskich kruhach wuwabili diskusiju k tutej temje? Hdyž by kóždy z nas sebi džensa předewzał, nawabić jedne džěčo do kubłanja w serbskich kubłaniščach, kajki by to był postup, kajki by to był rozmach?

Přeju Wam wšitkim, lubi přitomni a tym Domowinjanam, kotřiž džensa tule njejsu, zmužitosc w tutym našim zmysle džělać. Přeju wšitkim Serbam z krutym serbskim

rjapom wustupować w přenjesenym zmysle Martina Luthera “Ja sym Serb, tu steju a njemóžu hinak”.

Nad wšitkimi našimi prócowanjemi njech steji narodny skutk jednotliwca, swójski angažement a narodne wuznaćé.

W tutym zmysle do džěła – zdar ! (*płaći ertne słowo*)